

D • N
24/7 1955

Krossade illusioner

"Om bara statsmännen träffades och talade fritt ur hjärtat! Då skulle de förstå att det i alla fall finns någonting även i motpartens ståndpunkt, och var och en skulle inse att den andre trots allt inte är så omöjlig. Och om de träffas och publiken i tidningarna ser hur rart de umgås med varann, hur deras ansikten strålar i leenden, känner den att detta är 'öppen diplomati' — inte ett dystert utbyte av hemliga noter mellan utrikesledningar. Publikens hjärta mjuknar, och så gör tydligen också dess hjärna." Så karakteriserar Lewis Namier, kanske den främste av Englands samtidshistoriker, konferenser av den typ för vilken den nu avslutade sammankomsten i Genève är ett utmärkt exempel.

Illusionismen kring Genèvekonferensen, för att nu stanna vid denna, har många källor. En, den viktigaste, är världens längtan efter tecken på avspänning, som skall ge säkerhet för att ett krig inte står för dörren, att det är avlägset, att det kanske inte alls kommer. En annan är vissa skickliga och charmfulla politikernas tro att ingen motståndare kan motstå deras övertalning och deras behag. Churchill och Franklin Roosevelt i Jalta, tävlande om att betvinga Stalin, är det klassiska och avskräckande exemplet. Tron att man blir ense, fattar sympati för varann bara man är tillsammans hör till hyggliga människors mest envisa fantasier. Även de som inte tror på konkreta resultat — alltså inte tror på att man kommer överens på någon punkt — föreställer sig gärna att samvaron i och för sig skall bli en förberedelse till reella samförstånd i framtiden. De mest skeptiska tänker sig åtminstone att de skall segra i propagandabataljen, att de skall lyckas att presentera sin sak bättre än motståndaren; de känner sig som rutinerade och laddade

advokater med världen som jury.

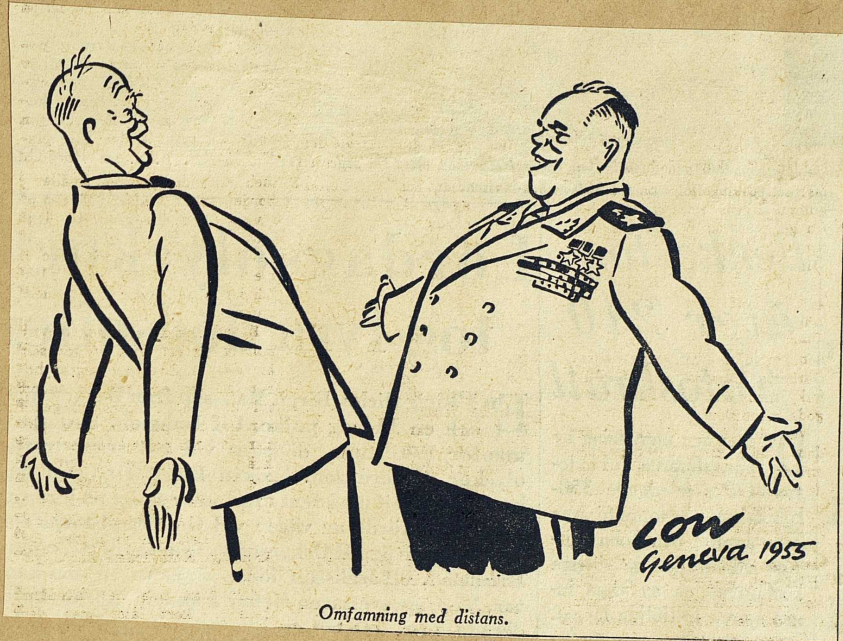
Att konferensen skulle bli "faktiskt" resultatlös kunde från början med säkerhet förutses — efter konferensen säger sig alla ha förutsett det. Men många är nöjda i alla fall: politikerna har varit vänliga mot varann, ätit och druckit tillsammans, nästan alltid sett gemyliga ut. Så skriver en mängd tidningar helt allvarligt. Det är, mildt uttryckt, obefogat att resonera så. Inför låt oss säga en handelsförhandling kan kanske banketternas trevnad underlätta ett samförstånd. Men världens affärer just nu är inte sådana att man ler, äter och dricker sig till någonting. Tysklands enande, nedrustningen, förebyggandet av krig, det är inte problem vilkas lösningar beror på om några politiker trivs. Det är problem som på kort sikt helt enkelt är olösliga. Och bortsett från detta självklara, varför skulle samvaron leda till sympati; tror inte de ryska delegaterna att Västerans män bakom sin älskvärdhet döljer realism och beräkning — hoppas vi inte själva att de gör det? —, är inte västreparlamentarerna på goda skäl övertygade om att Bulganin, Chrustjev och Molotov med sitt hemiska förflutna är redo till alla finter och förräderier? Det värsta vi demokrater kan tänka oss är väl att Eisenhower skulle tro på vad ryssarna säger, tro att freden alltid varit deras ledstjärna, att de underkuvade folken är nöjda, att enbart ett avtal mot atomvapen ger tillräcklig säkerhet. En förbrödning av de fyra stora, denna barocka tanke är den verkliga mardrömmen.

I den ringa mån lösningar av högst begränsad natur kan tänkas i speciella frågor inom en nära framtid kan de rimligen vinnas blott genom ingående och tidsödande förhandlingar. En avspänning av den äkta art som kunde motivera nedrustning och upplösning av de

demokratiska allianserna är otänkbar även genom dessa metoder, utan väldiga förändringar i de kommunistiska regimerna och deras syften.

Genèvekonferensen har i själva verket nästan helt gått i propagandans tecken. Det är fråga om psykologisk krigföring eller om man så vill psykologisk fredskampanj — orden kan utan vidare utbytas, ty avsikten är förstärkande av maktpositionerna genom fredsoffensiver. Många observatörer talar om de vinster som den ena eller den andra parten hemfört i denna tävlan; med ordet "psykologisk" skaffar sig skribenten ett alibi — han själv genomskådar spelet, men utgår från att andra inte gör det. Någon bestämd mening på den punkten är det svårt att komma fram till. Eisenhower's förslag om utbyte av militära hemligheter och ömsesidig flygfotografering är utan tvivel en märklig prestation på detta område — respektabel genom förslagsställarens ryktbara hederlighet —, men är inte tanken för påtagligt orimlig för att göra ett stort och bestående intryck?

Den mest utdragna striden vid konferensen har stått om formuleringen av slutkommunikén, särskilt om ordningen mellan de skilda punkterna. Kommuniquéns ordalydelse bekräftar blott i välformade och absolut tomma ordalag att man ingenting uppnått utom beslutet att fortsätta debatten på "lägre" nivå. Då monsieur Faure förklarar att "vi alla fyra bör bli moraliskt förenade i en enda vilja" går det väl långt. Denna kommuniké liksom hela konferensen ger inte anledning till vare sig ökad optimism eller ökad pessimism. Det finns intet tvång att komma överens, och konferenserna kan därför utan vidare fortsätta under överskådlig framtid. Yttre vänlighet är tills vidare att räkna med, en vänlighet som vi har farans ohygglighet att tacka för. Risken är att atmosfären av falsk avspänning skall missförstås, att man i Väster skall övergå från styrkans och sammanhållningens till nedrustningens och splittringens politik. Men denna risk, som ryssarna räknar som sin stora triumf, är trots de många fraserna även på högsta nivå inte stor. Demokraterna har lärt av Hitler och Stalin.

Omfamning med distans.